

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 «
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 22.

nyitás.

(—a.) Három hónapi szünet után ismét megnyitották ma az országház kapui s ezzel megindult a parlamenti élet.

Mindjárt az első ülésen in medias res azaz a dolog kellő közepébe lépett a Tiszta Ház, melynek asztalán megjelent a jövő évi költségvetés s ez jó időre foglalkoztatja az országgyűlést.

A most megnyitott parlamenti élet nevezetes korszaka lesz a magyar parlamentárizmusnak.

Abból a nagy munkából, amit a koalíció harmadlélével ezelőtt magára vállalt, egy van még hátra, a legfontosabb, a választói jog reformja. Ettől a reformtól függ Magyarország jövő alakulása. Ha valamikor, most igazán helyén kell lenni törvényhozóink eszének és szívének, hogy ezt a nagy reformművet úgy alkossák meg, hogy az a magyar hazának javára váljék. Sem idegen hangzatos doktrínáktól nem szabad elvakulniok, sem az utca terrorizmusától nem szabad meghátrálniok. Erős judiciummal és igaz magyar lélekkel kell ezt a reformot megalkotniok. Az alkotmány sáncai kibővülnek, új elem vonul fel azokra, ennek az

új néprétegnek a magatartásától függ hazánk jövő sorsa. Éppen azért jól meg kell rostálni, hogy kiket engednek fel a bástyákra s kiknek milyen befolyást engednek közéletünk alakítására. Tartsák szem előtt, hogy a jogot kiterjeszteni később is mindig lehet, de elvenni, vagy megszorítani többé alig.

Ezt a reformot sokan oly rendkívül fontosnak tartják nemzeti életünkre, hogy annak megalkotásához a kormányzó pártoknak szorosabb egyesülését tartják szükségesnek. Fuzióról, új pártalakulásról beszélnek a politikai körökben május óta, mióta t. i. ez irányban Kossuthnak első felhívása a pécsi szoborleplezési ünnepélyen elhangzott.

Igaz, hogy a koalíció nehézkes formája a kormányzásnak, bár ma alig van már parlament, ahol a kormányok egyetlen többségi pártra támaszkodhatnának. Franciaország, Németország, Ausztra parlamentjeiben régóta nincs egységes kormánypart, hanem a többségi pártok blockot képeznek, akárcsak nálunk a koalíció.

Támadhatatlan, hogy a koalíció harmadlélével uralma alatt többször volt egy-egy zökkenés észrevehető a kormányzásnál valamint a parlamenti tárgyalásoknál és perpatvarok is sokszor voltak napirenden a koalícióba lépett pártok

között, melyek gyakran féltékenykedtek egymásra. Ez azonban nem bir állandó jelleggel, csak tünetszerű dolog és csak apróbb jelentőségű dolgoknál és személyi természetű ügyeknél nyilvánult. Nyugodt lélekkel lehet mondani, hogy a koalíció a természetében rejlő nehézségek dacára megállotta helyét. Ami még a koalíció teendőiből hátra van, azt úgy is elvégezhetik; az általános választói jog életbe lépte úgy is új helyzetet teremt majd, ami vagy szorosabb koalíciót vagy esetleg új pártalakulást tesz anélkül is szükségessé.

Mi ugyan nem vagyunk elvi ellenségei a fuziónak, de nem hisszük, hogy a mostani pártok állandó működésre közös programban megtudnának állapodni. A fuziónál pedig nem lehet többé szó sem elveik fenntartásáról, sem az elvi jelentőségű kérdések kikapcsolásáról.

Van ugyan még egy nagy kérdés, ami talán még a választói reformnál is inkább kívánna a fuziót, — a katonai kérdések megoldása. Eddig azonban ez úgy volt tervezve, hogy majd az új választási törvény alapján összeülő parlament teendője lesz. Ha a korona és a kormány mégis úgy találná, hogy az ország érdekében jobb lenne ezt még az anélkül is nagyon hevesnek ígérkező új választás előtt megoldani, még ehhez

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A katolikus egyházi zene kérdésének sarkpontja.

Az O. M. C. E. közgyűlésének alkalmára
 Irta: Kersch Ferenc főszékese gyházi karnagy.

Mi volt a művészetek között fennálló ezen nagy ellentétnek az oka? Dr. Katzenberger e különös jeleiséget így fejt meg: »Minden művészet a lélek belső világának produkuma. A lelki élet kialakulása azonban az istenség fogalmának helyes fölismerésétől függ, minél fogva a művészet szükségképpen annál nemesebbé és tisztultabbá válik, minél tisztább és magasabb elvek alapján áll az egyén vallásos meggyőződése. Minthogy pedig a pogány népekkel a pozitív vallásnak hiánya az érzelmi világot érzékivé süllyesztette, melynek ferde kinövésait a vallási és társadalmi törvények is támogatták, természetesen, hogy a zene, amely az egyén belső érzelmi világának a nyelve, nélkülözötte az alapot, amelyre a fejlődés processusa alatt támaszkodhatott volna». Krisztus vallása mindezt eltörölte. Joggal mondhatjuk ezért Wagner Rikárddal, hogy a zene lényegileg keresztény művészet. »Streng genommen ist die Musik einzige, dem christlichen Glauben ganz entsprechende, Kunst das erhabenste Produkt des Christenthums.«

Enek fölemlítésével nincs és nem volt más célo, minthogy kimutassam, mily szoros kapcsolat fűzi össze a zenét a kath. hit eszméjével.

Ma mások az állapotok! Wagner Rikárd-

nak csak az imént elhangzott ítéletével szemben az újabbkori történetírók egyenesen kimondják, hogy a mai — tehát a modern — zene a kath. egyháznak semmit sem köszönhet s hogy ezért legalább is badarság olyat állítani, mintha a zeneművészet az egyház védőszárnya alatt fejlődött volna. Igaz, hogy ezen ítélet pozdorjává töri azon modern zenészek törekvését, a kik az egyházi zene jövőjét a modern zene karjai közé szeretnék terelni, de hát nem első eset, hogy a sanda mézáros módjára a történetés nem oda suhintott, ahová nézett. Vigasztalásukra kijelentem azonban, hogy ezen történetíróknak sok tekintetben igazuk van és teljes igazuk, ha ítéletüket a legmodernebb zenére vonatkoztatják. Ehez valóban nincs köze az egyháznak s ha igaz az, hogy a művészetek az egyház nélkül, sőt annak ellenére is fejlődhetnek és virágozhatnak, úgy erre a modern zene kétségtelen bizonyosságot szolgáltat. Sőt tovább megyek. A fejlődési processus nyomán egyenesen be akarom és be fogom bizonyítani, hogy a modern zene, mint ilyen, teljesen eltérne céljától és kivetkőznék karakteréből, ha ugyanazon eszközökkel, ugyanazon formai tartalommal, ugyanazon zenei kifejezőmódokkal az egyházi zene szolgálatába állanna.

Egy kis történelmi visszpillantás, melyben csak a zene mértföldjelzőit kívánom érinteni, bizonyosságot fog szolgáltatni a most elmondottaknak igazsága mellett.

Nem szenved kétséget, de azért itt kiemelni kívánom, hogy a kath. egyház tizenhárom évszázadon át kizárólag choralist használt liturgikus ténykedésinél. beleértve a Nagy

szent Gergely előtti századokat, amelyekben a rendszer még nem szűrődött át tisztán. E hosszú évezred alatt a choralis, az öntudatos és céltudatos fejlesztés révén olyan műalkotássá fejlődött, hogy úgy tartalmi gazdagsága, mint formai tökélye, esztetikai tagoltsága, céljaihoz való rátermettsége a maga nemében egyenértékűvé avatja őt a mai viszonyok között kifejlődött bármely zenei stílussal a maga nemében. Nem kicsinyitem a modern zene értékét, ha kijelentem, hogy — legyen az a harmoniai viszonylatokon alapuló vívmányokat kivéve, bármilyen — a mit ma mint a modern zene sajátját, vívmányát eltérbe szokták helyezni, ne találók a viszonyoknak megfelelően félreismerhetlen nyomát már a choralisban. A dalalképzés formái, a periodikus csoportosítás, a motívumok szabályos visszatérése, az utánzások elnyújtás és zsugorítással egyenes és fordított irányban, a hangfestés legkülönbözőbb vázatokkan stb. mind, mind képviselve van a choralisban és az adott viszonyok tekintetbe vételével oly határozottsággal és oly pregnans módon, akárcsak a modern zenében.

A harmonia térfoglalásával a choralis mellett néhány századon át az ütemes zene s különösen a több szólamu polyphonikus ének vette át a vezető szerepét. Jóllehet a világi zene ekkor már elhatalmasodott és — akárcsak, mint ma — sok időtlen, fércsót szatirikus munka furakodott be az egyház csarnokába, az egyház hatalmas vető-ja átszűrte, tiszta és tökéletes műfaj — a szigorú stílus — kialakulására vezetett, amelyet legméltóbb képviselője nevére Palestrina-stílus neve alatt ismer a történelem.

sem szükséges a fuzió, megoldhatják azt a koalíció keretében is. A katonai kérdések megoldása a függetlenségi pártot állítja a legnehezebb helyzet elé. Ha e párt többsége meg tud barátkozni a katonai kérdéseknek most elérhető megoldási módjával, akkor fuzió nélkül is elérhetik azt; ha nem tud megbékülni vele, akkor a fuzió sem fogja dűlőre vinni azt.

Akár lesz fuzió, akár nem lesz, parlamenti életünkre a most megnyílt korszakban igen-igen nevezetes feladatok várnak, — vajha az ország javára oldhatnák meg azokat.

A külügyminiszter Budapesten. Bíró Aehrenthal közös külügyminiszter ma este 9 5 perckor báró Gagern követ kíséretében Budapestre érkezik, hogy a bolgár fejedelem budapesti látogatása alatt a magyar fővárosban tartózkodjék. A külügyminiszter a budai királyi várban fog megszállani.

A függetlenség párt értekezlete. Tegnap délután 5 órakor tartotta meg a függetlenségi párt értekezletét, melyen megjelentek a miniszterek is. Szentiványi Árpád megnyitja után Kossuth Ferenc a főrendiházi tagokká lettekről emlékezett meg. Majd buzdította a képviselőket, hogy október 6-án minél számosabban jelenjenek meg az aradi gyásznepélyen. Ez után a delegáció tagjait jelölte ki a bizottság. A delegáció tagjai e szerint: Oitsy Pál, Holló Lajos, Lovassy Márton, Mezey Lajos, Nagy Emil, Okolcsányi László, Sággy Gyula, Szabó István, Szentiványi György, Thali László, Teleky Arzel, Zichy Miklós gróf, Bakonyi Samu, Barabás Béla, Benyovszky István gróf, Bernát Sándor, Eitner Zsigmond, Földes Béla, Hellebrondt Géza. Pótagok Bethlen Ist-

ván gróf, Bizony Ákos, Gotthard Sándor, Lázár Pál, Steiner Ferenc, Szász Zsombor. A tagok megválasztása után az ülés 6 órakor véget ért.

Bogdanovicsot megválasztották. Karlócáról jelentik: A radikálisok konferenciát tartottak, amely éjjel után félkettőkor ért véget. Dr Musicki Döme, valamint Tomics Jasának sikerült Mihajlovics csoportjából tíz képviselőt átpártoltatniok. A szavazásnál fél 2 órakor jelen volt 35 képviselő, kik közül 24 Bogdanovicsra szavazott.

Ma délelőtt 10 órakor nyitotta ismét meg az ülést Gyurgyevics Miklós. Nyomban megkezdődött a szavazás zárt ajtók mögött. A szavazás eredménye:

Bogdanovics Lucián	39
Nikolics Miron	25

szavazatot kapott. Az elnök nyomban jelentést tett a királyi biztosnak, aki kijelentette, hogy az eredményt jóváhagyás végett a király elé terjeszti.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, szeptember 22.

Elnök: *Justh* Gyula.

Üdvözlö a Házat a nyári szünet utáni első összejelése után. Megemlékezik *Hilbert* Károly győri képviselő haláláról és Falk Miksának a Háznak hosszú időközön volt tagjának haláláról Indítványozza, hogy a Ház jegyzőkönyvében fejezze ki részvétét. Jelenti, hogy az utóbbi időben megválasztott képviselők megválasztása óta 30 nap eltelt s igazolt képviselőknek jelenti ki.

Apponyi Albertet és *Kossuth* Ferencet a terembe léptükkor taps és éljenzéssel fogadták.

Az eszmék torrongó evolúciója, mely e korban az életet mindenben befolyásolta, nem maradhatott hatástalanul a zene fejlődésére sem. Ez volt közvetlen oka, hogy a zene magát az egyház befolyása alól emancipálva két irány felé indult fejlődésében. A Palestrina örökétől való elpártolás azonban háttérbe szorította az egyház érdekét, amely e kortól kezdve mindinkább tért veszt a zene fejlődésére való befolyásban.

Az egyik irány eleinte csak a reformáció céljait szolgálta. Ezzel megmaradt ugyan — ha nem is kath. szempontok szerint — a vallási kultusz szolgálatában. sőt nem vetette meg fejlődésében az eddig bevált nyomokat sem, amennyiben polyphonikus maradt, de tágitotta a szigorú stílus keretét azzal, hogy a chromát elfogadta, fejlesztette s ezzel kiváltképen a dominans-kapcsolatokon nyugvó tonalitást tette uralkodóvá. Ez irány majdnem kétszázados fejlődési processus után Bach és Händelben érte el fejlődésének oly magas fokát, minőt azóta halandó sem el nem ért, de még csak meg sem közelített.

A második irány a világi élet hatalmába sodorta a már évszázadok óta lassan fejlődő vallási színjátékok, mysteriumok műfaját. Ezen irány a világi izgalmak ezer változójával telítve a drámai zenének vetette meg alapját, melyben már az eddig sporadikusan alkalma-

zott zenekar mellett a magánének s ezzel az egyéni szereplésnek nyílt meg a tere.

A két irány hosszú ideig haladt együtt s nem zavarta egymásnak circulusait és csak a hangszeripar fellendülésével párhuzamosan haladó instrumentális zenének fejlődésével váltak el mindinkább utjaik.

Először az oratorium-stylusa vallásos zeneköltészet nyert határozott jellegét.

Ezt a classicusok halhatatlan triasza által utólrhetetlen tökélyig fejlesztett szép stílus, vagyis a kamarazene stylusa követte, melyben már háttérbe szorult az ének kultusza s a hangszeres zene vitte a vezérszerepet. Ezen irány a harmoniai alapokon eddig elért vívmányokon épül föl. Fejlődésében azonban szűknek találja a határokat. Igyekezete azonban új formák teremésére öszpontosul, melyben belül egyes-egyedül az általános zenei szépnék hódol, melynek kultusza kiváltképen a hangversenytermeknek válik feladatává.

Mindezekkel párhuzamosan haladt az opera fejlődése, amely évszázadokra terjedő fejlesztés után mint drámai zene és határozottan modern zene, Wagner Rikárdot vallja atyamesterének. Wagner lerázva magáról a stylusok feszélyező nyugét ismét utat tör, amely dacolva a tradíciókkal, szembeszállva az eddig uralkodó izlés-sel és formákkal, hosszú, olykor elkeseredett

Elnök jelenti, hogy *Bánffy* Dezső két hónapi szabadságot kér (a Ház megadja.) Bemutatja a miniszterelnök átiratát, mely szerint a király a közös ügyek tárgyalására október 8-ára hívja össze, továbbá a különböző vármegyék és városok feliratait. (Jegyző felolvassa azokat.) A kérvényi bizottságnak javasolja elnök kiadni.

Wekerle 1909. évi költségvetés bemutatása végett kíván szólni. A politikai feladatoknak egész sorát ismerteti. Elment a költségvetés megállapításánál a legvesző határig, de tekintettel kell lenni az adózó polgárság képességére is. A költségvetés részletes ismertetésébe kezd.

Alaki berendezés.

Az 1909 évi állami költségvetési előirányzat alaki berendezésére vonatkozólag megjegyeztetik, hogy egyes a címek, rovatok, alrovatok és tétel-k berendezésében szükségessé vált lényegtelenebb eltérésektől eltekintve, csak annyiban tér el az 1909. évi költségvetés előirányzata az 1908. évi költségvetéstől, hogy az állami hivataloknál alkalmazott díjnokok nyugdíjainak felemelésére, továbbá az állami tisztviselők, altisztek és szolgák, valamint a vármegyei alkalmazottak lakpénzeinek felemelése folytán előálló szükséglet, melynek egy negyedévre eső részlete 1908-ban a pénzügyi tárca átmeneti kiadásai között volt előirányozva: az 1909. évi költségvetési előirányzatban minden egyes alkalmazottra nézve az egész évi szükségletnek megfelelőleg az illető költségvetési címnél irányoztatik elő.

A budget.

A jövő évi kiadások összesen 155,572.490 korona, összes bevételek 155,577.797 korona így a felesleg 48.069 korona.

A kiadások közt a beruházások 163.06 millió koronával szerepelnek. Ezekből 664 millió az államvasutaknak jut. A kultuszárca budgetje 81, a közös kiadásoké 21 millió ko-

harc után diadalra viszi a mélyre ható eszméket, melyek ezentul az operaházat avatják föl a zeneművészet szentélyévé. Es ez a zene tartja ma békóban a lelkeket! Pedig ki hitte volna ezelőtt csak 40 évvel is, hogy Wagner zenéjéről ilykép írjanak? »Wagner győzött, eleinte tán a divat, de később a maga erejével. Ma mindenki wagnerianus; a motívumnyelv a zenetudó emberek esperantója lett. Ma nem tartja senki a walkürök lovaglását dallamtalan sivitásnak és dübörgésnek, Izolda szerelmi halálát furcsa patalogiai tünetnek, a mesterdalosok tanácskozását megzenésített közgyűlési jegyzőkönyvnek.« stb. (Kern Aurél cikke a Budapesti Hirlap f. é. 204. sz.)

A nagy vonásokban ecsetelt ezen fejlődési processus, amelylyel csak a főbb stylusokat kívántam érinteni, tisztán feltárja, mennyiben van köze az egyik vagy másik iránynak az egyházi zenéhez és viszont. Szándékosan mellőztem egy-egy ujabkori irányt, amelyeknek keretében az egyházi zene kultiválását meg sem kísérelték — és természetesen ignoráltam az a zenei félműveltség ölében dűdelgetett olyan, kinövészeket, amelyek — bár művelőik száma legio — komoly discussio keretébe sehogy sem illenek.

(Vége köv.)

Uj férfi-, fiu- és gyermekruha-üzlet.

férfi-, fiu- és gyermekruha-üzletet nyitottunk, mellett kerülnek eladásra. **Jelszavunk:** »Kevés pénzért szép ruhát, jó ruhát és csinos ruhát. — Megtekintés ingyen, próbabevásárlással meglehet mindenről győződni — Kiváló tisztelette

Van szerencsénk a t. ruhavásárló közönség b. tudomására hozni, hogy **Zöldfa-utca, (Zöldfa-szálloda épületében, a Sörcesarnok mellett)** e hó folyamán egy hol legfinomabb szövetekből készült ruhák óriási nagy választékban és igen olcsó árak

GELBERG ÉS NAGY.

ronával nőtt. A rendes bevételeket a pénzügyminiszter 110.08 millió koronával magasabb összegben irányozza elő. Ezekből az egyenes adókra 62 millió, a fogyasztási adókra 367 millió, bélyegilletékekre 604, jogilletékekre 95, dohányjövédékekre 48, államvasutakra 214, postára 52 millió korona jut. A folyosón álmélkodva kommentálják a számokat, melyekhez — senki sem ért.

Főbb eltérések.

A jelen költségvetési előterjesztés főbb eltérései a következőkben ismertetnek:

A) A rendes kiadások 1.343.609.342 koronával vannak előirányozva, vagyis az 1908. évre törvényhozásilag engedélyezett 1.238.902.985 koronával szemben 104.706.357 korona emelkedést mutatnak.

Ebből az emelkedésből kerekszámban 56.600.000 korona esik a közgazdasági szempontból fontossággal bíró állami üzemek és üzem természetével bíró jövédéki ágazatokra, kiadásainak az emelkedésére, továbbá kerekben 7.300.000 korona ezik arra, hogy az állami tisztviselők altisztek és szolgák, valamint a vármegyei alkalmazottak lakpénzeinek fölemelése folytán előálló teljes évi szükséglet a rendes kiadások között irányoztatott elő, míg 2.300.000 korona esik az állami hivataloknál alkalmazott díjnokok és napibéres szolgák illetményeinek a fölemelésére, továbbá a szolgák ruhailletményeinek a rendezésére.

Ezenfelül kerekszámban 1.835.000 korona emelkedést idéz elő a m. kir. honvédségnél csendőrségnél és az állami lótenyészintézeteknél alkalmazott havidíjasok, gyakornokok és hadapródok illetményeinek a fölemelése, — 377.000 koronát pedig a honvéd és ménés-kari légénység helyzetének javítása, úgy hogy a rendes kiadások emelkedéséből 36.294.357 korona az az összeg, mely az egyes tárcák fokozódó szükségleteinek a kielégítésére esik.

Száztizmillió emelés.

A rendes bevételek 1.393.785.695 K.-val, vagyis az 1908. évre törvényhozásilag megállapított 1.283.705.132 K.-val szemben 110.080.563 koronával magasabb összegben irányoztatnak elő.

A mérleg.

Az 1909. évi előirányzat mérlege következőleg alakul:

1.343.609.342 korona rendes kiadásokkal szemben 1.393.785.695 korona rendes bevétel áll, vagyis a rendes kezelésnél 50.176.352 korona fölösleg mutatkozik.

Ellenben a rendkívüli kezelésnél 212.120.565 korona átmeneti és beruházási kiadással 161.992.281 korona rendkívüli bevétel áll szemben, vagyis 50.128.284 korona hiány jelentkezik.

Együttvéve a rendes és rendkívüli kezelést: 1.555.729.907 korona összes kiadással 1.555.777.976 korona bevétel áll szemközt, vagyis végeredményben 48.069 korona felesleg mutatkozik.

Közös és katonai terhek.

Az udvartartás 11.300.000 korona. Kabinetiroda 184.416 korona. Közös kiadások 86.760.838 korona, ami a tavalyhoz képest 2.117.377 korona emelkedés. A honvédség több szükséglete 5.458.352 korona és a csendőrségé 1.638.046 korona.

A pénzügyminisztérium új bevételei.

Egészen véve 77.968.449 koronával nőnek a bevételek a pénzügyminisztériumban.

A lényegtelenebb eltérésektől eltekintve, a múlt évek kivetési eredményeinek átlaga s az 1907. évi zárszámadási eredmények számbavételével, az egyenes adók és földterhementesítési pótlékok a várható bevételek összesen 6.237.000 koronával magasabban lettek előirányozva. A fogyasztási és italdókból eredő bevételek pedig, az új szeszadótörvényről várható eredményeket is tekintetbe véve: összesen 36.716.000 koronával voltak felemelhetők.

A megelőző évek zárszámadásai eredményei s az 1908. évre várható bevételi alakulások számbavételével emeltettek a bevételek a bélyegnél 6.044.000 koronával, a jogilletékeknél 9.573.000 koronával s a díjaknál 89.4000 koronával. A dohányjövédék bevételei 4.850.000 koronával magasabban irányoztatnak elő az osztrák dohányjövédék részére beváltott dohányeladási árának megtérítéséből várható összeg emelkedése, valamint a belső eladás és a dohánykísárusok hasznbérének növekedése folytán. A sójövédék bevételei 671.205 koronával emeltettek a belső eladásnak s a marhasó eladásnak várható fokozásra való tekintettel.

Az állami vasgyárak bevételei 7.044.000 koronával emelkednek az üzem fejlődése folytán s emelkednek a bevételek a kőszénbányászatonál 5.259.846 koronával, a kiadások előirányzatának megfelelően. Emelkednek továbbá a bányailletékek címén várható bevételek 83.500 koronával a tényleges eredmény alapján s több bevétel várható az állami nyomdánál 476.349 koronával az üzem fejlődése arányában — a budapesti állami hidaknál 81.943 koronával a hidakon való átkelés után befolyó bevétel fokozódása folytán, — az állami ingóvagyonnal 73.167 koronával, a Ruma-Klenaki helyi érdekű vasut elsőbbségi részvényeinek osztaléka folytán s végül aztán a különféle bevételeknél 731.402 koronával, mert bár az osztrák-magyar bank tiszta jövedelméből való részesedés csökken; viszont a zárszámadási eredmények alapján emelkedés várható az állami követeléseknél és a közigazgatási hatóságok által kiszabott kihágási büntetéspénzekből befolyó összegnél.

Wekerle expozéjában végül kitér azokra a városokra, melyeknek segítyezéséhez az állam hozzá járul. Megjegyzti, hogy ez igen hosszas tanulmányozásnak képezi tárgyát, mert a legapróbb részletekre is ki kell terjednie. Kijelenti végül, hogy az utak fenntartására 700.000 koronát irányozott elő. Kéri expozéjának elfogadását.

A Ház az expozét elfogadta.

Az ülés 2 órakor véget ért.

Az árvaszék államosítása.

Készül a törvényjavaslat.

Az utóbbi időben általános panasz nyilvánul meg úgy az érdekelt felek, mint maga az árvaszéki tisztikar részéről az árvaszék rendszerével szemben. Hosszu idők folyamata kellett ahhoz, míg ez az elégtelenség megnyilvánult, mert ez ideig a tisztikar a lehető legnagyobb erőmegfeszítéssel dolgozott, — hogy a közönség meglegedését kiérdemelje.

Pár éve azonban hiába való minden ambíció, minden hivatalos hajtás, napról-napra érezhető, hogy az árvaszék a jelenlegi rendszer mellett nem maradhat fenn. A különböző törvények, miniszteri rendeletek annyira megnehezítették a viszonyokat, hogy megkésztették személyzet sem tud a nagy munkának eleget tenni.

Különösen megnehezítik az árvaszéki ügyek közül a hagyatéki ügyek lebonyolítását a hagyatéki bíróságok, melyek a hagyatékot tárgyalják s ha ez megtörtént csakis azután veszi át az árvaszék az esetleg érdekelt kiskorúak érdekeinek megvédése végett az ügyet. Ez az eljárás igen bonyodalmas és nagyon sok időt vesz igénybe s ezen kívül három-négy hivatalt foglalkoztat.

Eltekintve ettől az idők folyamán a rendes fizikai munka is, melyet az iratok kezelésénél ki kell fejteni jelenleg oly nagy személyzetet foglalkoztat, hogy a laikus ember a hivatalnokokat első tekintetre nagyon kényelmeknek mondja, pedig ez nem áll, mert a személyzet túlmegfeszített erővel dolgozik.

Éveken át, amióta ezek a nehézségek felmerültek, tárgyalnak, tanácskoznak, hogy milyen uton-módon lehetne radikálisan megoldani az árvaszék kérdését. Az elmúlt képviselőházi ülésszak alatt több képviselő már szóvá is tette ezt a kérdést és gyökeres orvoslást kért. Azóta azt hitte mindenki, hogy az ügy a feledésé lett. Pedig nem úgy van.

Mint fővárosi tudósítónk jelenti, az árvaszékek reformálásának törvényjavaslata most van munka alatt. A kiszivárgott hírek szerint az új törvényjavaslat az árvaszéket kiveszi a vármegye és város kezelése alól és állami kezelésbe veszi át. A hagyatéki bíróságokat megszünteti a törvényjavaslat és azok helyébe az árvaszékekkel összesítve egy új hivatalt létesít.

A javaslat a mostani ülésszak alatt kerül tárgyalás alá s így egy év leforgása alatt az árvaszék mindenütt az állam kezelésébe megy át. A megyénél e szerint most már csak a közigazgatás marad meg. Az árvaszék államosítása nem jelent anyagi veszteséget a megyére, azonban a megye autonóm joga szűkebb körlátok közé lesz szorítva. Emiatt a javaslat aligha fog simán keresztülmenni jelenlegi formájában.

A javaslatról még csak a legbeavatottabb emberek tudnak. A javaslat csak később fog nyilvánosságra kerülni.

Selymek és finom női ruhaszövetek! = = = = Karlsbadi bőrkecstyü párja 78 és 95 kr.

Szolid kiszolgálás!

Tömegmegvétel folytán gyári áron alul árusítatnak.

Szigoruan szabott árak!

ÁRUHÁZ A GÓLYÁHOZ GUTFRIED TESTVÉREK Szent László-tér (Holdas templom mellett.)

E lap előfizetői 5 százalék pénztári engedményben részesülnek.

Jön a kolera.

A város preventív intézkedései.

Oroszország felől szomorú, megrémítő hírek érkeznek hozzánk. A hatalmas cár székvárosában csak még az imént egészséges emberek roskadnak össze s halnak meg anélkül, hogy segíthetnének rajta. Futva menekül mindenki s a legnagyobb rémülettel tekint a következő perc elé, melyben talán az ő halálának angyala suhogtatja meg gyilkos bárdját. Pusztul nagy Ruszland szép cári városa. Innen jön hozzánk a rémítő hír.

A veszedelmes betegség már átlépte az ország határát s Máramarosban elragadta az első áldozatot. Az első áldozat egyszerre talpra állította az országot. Magyarországon nagytakarítás van mintha valami hatalmas urat fogadnának, aki mindenütt meg fog jelenni. A városok s községek lakosai egyszerre rohamosan igyekeznek szabadulni a szennyől, mely a legjobb fészkek a kolera bacilusoknak.

Nagyváradon tegnap foglalkozott az ügyel először a hatóság. Rimler Károly polgármester értekezletet hívott össze a kolera ellen teendő preventív intézkedések megállapítása tárgyában. Az értekezleten jelen voltak: Rimler Károly, Baróthy Akos dr, Gerő Armin, Istvánfy István dr, Mayer László dr, Nemes Áron dr, Barna Áron dr, Döry Ferenc dr és Kőszeghy József.

Baróthy Akos városi tisztí főorvos ismertette a jelenlegi viszonyokat s javasolta, hogy a köztisztaságra vonatkozólag szigorú utasításokat adjon ki a polgármester oly rendelettel, hogy az azok ellenvétőket a legszigorubb büntetés fogja érni.

Az intézkedés új dolgokat nem tartalmaz, csak a rendes köztisztasági rendeletek megtartását szigorítja meg azzal, hogy ha azokat nem fogantatják a rendőrség a háztulajdonosok költségére fogja végrehajtani azokat. Különösen a vendéglők, kávéházak, cukrászdák és minden élelmiszer-árusok helyiségeinek tisztántartására fektet főszűrt a rendelet.

A javaslat szerint, mely el is lett fogadva, azok az egyének, akik kolera-gyanus helyekről kaptak vendégeket, kötelesek ezeket azonnal bejelenteni a rendőrségnek, mely 5 napig megfigyelés alatt tartja az idegeneket.

Szóba került még az esetleges kolera-járvány tartama alatt használandó kórház ügye is. A főorvos javasolta, hogy a régi járványkórházat alakítsák át járványkórházzá és a jelenlegi járványkórházat kolera-kórházzá. Ez az ügy ma került döntés alá a tanácsülésben.

A rendőrségnek különösen most, a zsidó ünnepek előtt kell nagyon éber figyelmet kifejteni az idegen beözönlőkkel szemben. Most ugyanis ezrével jönnek a különböző orosz, lengyel előimádkozók, sakterek stb.-k a városba, falvakba és ezek a gyanus helyekből jövő vendégek különösen jó szállítói lehetnek a kolera bacillusainak.

A főkapitány erre vonatkozólag intézkedett annyiban, hogy az állomásnál megfigyelteti az idegeneket. Ez helyes ugyan, azonban tekintettel arra, hogy egy város közegészségügyéről van szó, talán a legszigorubbban el lehetne tiltani ezeknek a félelmetes idegeneknek a bejövételt.

UJDONSÁGOK.

* **Uj főherceg a budai várban.** A király ezidei ittletének meglesz a nyoma. A főváros egy darab udvari étellel gyarapodik, kapunk egy fiatal főherceget, akinek a királyi várban lesz udvartartása és itt marad József főherceg is, aki a maga palotájába vonul vissza. A fiatal főherceg: *Károly Ferenc József*. Az új főherceg még ez év tolyamán jön ide lakni a magyar

fővárosba. A királyi várból József főherceg átmege a közelben levő főhercegi palotába, hogy helyet adjon fiatal rokonának, akinek már most rendezik be a lakosztályát. József főherceg még október folyamán kihurcolkodik és november elsején már Károly Ferenc József lesz új lakója a várnak.

* **A városi vasut árufeladó állomása.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága elhatározta, hogy a városi vasut fel- és lerakodó állomása céljaira a Nagypiac téren, az áruraktár és a Pece mellett megfelelő területet ingyen bocsát rendelkezésre. A belügyminiszter értesítette a várost, hogy a terület ingyen átboctását helybenhagyja, azonban a vasut társaságnak a fel- és leadó állomás építésére szabályszerű engedélyt kell kieszközölni.

* **A diószegi baptista gyermekek.** Az alispán elrendelte, hogy a bihardiöszegi baptisták iskolaköteles gyermekei az ottani református iskolába járjanak. A rendelet fogantatva is lett, azonban Veress István ottani református lelkész a gyermekeket hazaküldte az iskolából azzal az indokolással, hogy ő megkereszteletlen gyermekeket nem tanít. A baptisták tudniillik csak 7 éves korukban keresztelek illetve fűrésztik meg a gyermekeiket. A református lelkész most kéri a főszolgabíró, hogy hasson oda, miszerint a baptista gyermekeket keresztelek meg, annál is inkább, mert ezt maguk a szülők is kívánják, azonban egy pár baptista vezető terrorizmusa folytán nem merik megtenni. Most az ügy a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez lesz felterjesztve, aki dönteni fog a felett, hogy a megkereszteletlen gyermekek honnan tanuljanak hittant, ha saját felekezetiük nem rendelkezik hittanórral.

* **A debrecen-nagyvárad vasut.** Gerster és Török budapesti vasutépítő vállalkozók a debrecen-nagyvárad helyi érdekű vasut építéséhez hozzájárulás fejében 100,000 korona törzsrésztvény jegyzését kérték az elmúlt évben Nagyvárad városától, de a törvényhatóság a kérelmet nem teljesítette. A vállalkozók most újabb kérvényt intéztek Nagyvárad városához, amelyben már csak 56,000 korona jegyzését kérik. Ha Nagyvárad megszavazza az öszszegyet, azonnal kieszközlik a miniszternél a végleges építkezési engedélyt.

* **Halálozás.** Mint részvétellel értesünk a Miskolczi családot gyász érte. *Miskolczi László* a vármegye nyugalmazott alpnénatárnoka tegnap délután fél 2 órakor életének 90 ik évében hosszas szenvedés után elhunyt. Az elhunyt hosszú ideig volt a vármegye tisztviselője. A temetés holnap délután fél 4 órakor lesz a kereszt-utcai 9 sz. gyászos háztól. Az elhunyt családján kívül számos rokon gyászolja.

* **Feketetót község panasza.** Már többszörösen intézett kérvényt Feketetót község előljárósága a megyéhez azon kérelemmel, hogy segítsen azon elviselhetetlenné vált baján, melyet a Körözs áradása határára mér. A szegény falusi gazdák, kiknek kenyerük, vagy onuk egy-egy kis földnyelvecskében fekszik, napról-napra fogyanak birtokukban s nemcsak rettegők kell a Körözs áradásától, mely tönkre teheti egy nagyobb árvizvel, hanem a szó szoros értelmében rabolja őket a meg nem fékezett folyó, bebeszaposítva egy-egy részt amugy is kisméretű földjeikből. A község védekezni nem képes önjerejéből s a megyéhez intézett panaszok mind-éddig eredménytelenek voltak, noha a veszedelem egyre nő ugyannyira, hogyha ez még két évig így tart, úgy Feketetót község lakói földönfutók lesznek. Azért tehát ismét folyamodott a község a megyéhez, sürgösen kéri ez

ügy elintézését, mely úgy lenne leginkább lehetőséges, ha a folyót medrébe szorítanák. Ez által könnyen keresztülvihető lenne egy szintén igen nélkülözött hid felépítése.

* **Szerencsétlen kimenetelű birkózás.** Tegnapelőtt délután szerencsétlen kimenetelű birkózás történt a Városligetben. *Lakos Iván* a közismert ügyes sportférfiu birkózott egyik barátjával. Birkózás közben ellenfele úgy találta a földre teríteni, hogy eszméletlenül terült el. A segítségül hívott menők lakására szállították a fiatalembert, ahol azonnal orvosi kezelés alá vették. Orvosi vélemény szerint Lakos sérülése életveszélyes.

* **A szülők és az iskola.** A főreáliskola igazgatósága tudatja a főreáliskolai tanulói ifjuságnak hozzátartozóival, hogy az intézet tanárai az egyes tanulók előmeneteléről, magaviseletéről és egyéb intézeti ügyeiről bármikor szives felvilágosítást adnak a főreáliskola fogadó termében, de egyes órákat is kitűzött e célra s reméli, hogy a szülői ház és az iskola közötti kapcsolat az ifjuság érdekeit elő fogja mozdítani. Ez egyes tanárok fogadó óráinak ideje az ifjuság előtt kibirdettetett, de a fogadószoba aajtárára kifüggesztett hirdetményből is megtudható.

* **Elfogott zsebmetesző-banda.** Már irtuk, hogy Miski István rovott multu egyént, aki Nagyváradon a vasuti állomáson a vasuti kocsiiban Geiringer Jenő földbirtokost meglopni segített, Nagyváradról Vass Károly nyomozó ellenőr és Rédei Gyula temesvári nyomozó biztos Debrecenbe kísérték, mivel két tettes társa: Grósz Miksa és Piceat Janku Vasile a tett eikövetése után Debrecenbe mentek. Róznér Armin, a szállodás (Széchenyi szálló bérője) reá ismert Miskire s azt is beismerte, hogy Grósz és Piceat nála jártak s egy 100 koronást és egy 20 koronást viltattak is. Ezenközben a szállodás egyik pénzéje beismerte, hogy a három notórius vasuti zsebtolvaj állandó vendége volt gazdájának, sőt a lopott holmit is a szállodás vette meg a tolvajoktól jó olcsón s ennek fejében a tolvajoknak biztos menedékük volt nála, Erre házkutatást tartottak Róznernél s nála több ékszerrel szőlő zálogjegyet s több arany és ezüst órat találtak, mely tárgyak hol szerzéséről mit sem tudott mondani. Erre letartóztatták Róznert és Temesvárra vitték Miskivel együtt. Itt kísült, hogy a három vasuti tolvaj fő működési helye Temesvár volt. Eddig 6 oly panaszos jelentkezett már a kiktől 15 000 korona értékű tárgyakat loptak el. Miskit itt is felismerték. Aradon is megfordultak Miskivel a nyomozók, s itt is reáismertek Miskire, ki egy helyen egy bankban két izben is váltott 1000 koronás bankjegyet. Ezenkívül még Tövisen is, Békés-szabán is »dolgoztak« a zsebtolvajok. Megjegyzendő, hogy Piceat nem kevesebb, mint 5 különféle álnév alatt szerepel; egyébiránt Bukaresti illetőségű, 40 éves, fegyház viselt nemzetközi veszedelmes zsebmetesző. A további intézkedés már a temesvári rendőrség dolga.

* **Mérnökök figyelmébe!** A magyar királyi államvasutak vidéki üzletvezetőségénél több mérnöki állás fog közelebb betöltetni. Ez állásokra olyan okleveles mérnökök pályázhatnak, akik 35. évesnél nem idősebbek, tényleges katonakötezettségüknek eleget tettek vagy az alól felmentettek, kifogástalan erkölcsi magaviseletűek és mindennemű vasuti szolgálatra alkalmas voltak valamely magyar királyi államvasuti pályorvosok által kiállított orvosi bizonyítvánnyal igazolják. Az első alkalmazás ideiglenes minőségben havi díjazással történik és megfelelő szolgálattétel esetén az illetők később a magyar királyi államvasuti tisztviselőkre nézve megállapított A) táblázat VIII. fizetési osztályának 3-ik fizetési fokozatába végleges minőségű mérnökökké neveztetnek ki. A folyamodványok csakis az igazgatóság segédhivatalánál Andrázsy-ut 75. nyujtandók be. Minden folyamodványhoz mellékelni kell: 1. a keresztlevelet vagy születési anyakönyvi kivonatot, 2. a mérnöki oklevelet vagy annak hitelesített másolatát, 3.

a véderőhöz való viszonyt igazoló okmányt. 4. kifogástalan erkölcsi magaviseletet igazoló és 5. a m. á. v. pályatorvosi bizonyítványt. Budapest, 1908 szeptember hó. *Az igazgatóság.*

* **Kellemes szórakozás.** *Fülöp István* az Európa szálloda tulajdonosa kellemes meg-
lepetésben részesíti vendégeit. Nap-nap után
s esténként mozgó fényképes előadásokat tart,
szép időben gyönyörű, Nagyváradon csaknem
egyedül álló kertjében, kedvezőtlen idő esetén
pedig a tágas étteremben. Hetenként háromszor
újváltozatos műsor. Nagyszerű magyar konyha.
Saját termésű borok és állandóan finom csapolt
Dréher sör. *Belépti-díj nincs.* A zenét *Pócsi*
Laci hírneves zenekara szolgáltatja.

* **MOLNAR H.** Bémer-téri cukrászdájában állandóan
2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és
tea-sütemény kapható. Telefon 395.

* **Magyar daltársulat a „Korona-
kávéházban.** Ma és mindennap esténként egy
12 férfi és női tagokból álló, jól szervezett
daltársulat tamburazene kísérettel naponta vál-
tozatos műsorral hangversenyez. Kezdeté este
9 órakor. *Belépti-díj nincs.* Egész éjjel nyitva.
Szíves pártfogást kér kiváló tisztelettel *Klein*
Lajos kávé.

* **Tátray Gusztáv** Rákóczi-uti üzletében
a kézimunkák valóságos műremekei láthatók.
Fontos ezt tudni a szülőknél az iskola évad
elején, annál inkább, mert a cég áruraktára
vétel kényszer nélkül is megtekinthető.

* **Női-ruha kiállítás** van állandóan *Weber*
Testvérek üzletben a Bémer-terem. A legújabb
párisi modellek az őszi időnyre már megérkez-
tek és az üzletben vételkényszer nélkül meg-
tekinthetők. A cég mai hirdetésére felhívjuk
olvasóink szíves figyelmét.

Legújabb őszi kalapok és férfi
divat ujdonságok megérkeztek **ROTH**
M. UTODÁNÁL.

* **Borsalino őszi kalap ujdonságai**
Reichard áruházába megérkeztek.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Szerda: Naftalin.
Csütörtök: Császár katonái.
Péntek: Szünet.
Szombat: Tatárjárás
Vasárnap: Tatárjárás.

A téli szezon megnyitása.

Pár nap múlva bezárulnak a nyári szinkör-
kapui s a társulat átköltözik a Szigligeti szin-
házba. A hideg őszi időben úgy a közönség,
mint a színészek fagyoskodnak a szellős bódé-
ban, amely különben sem szeptemberre való,
hanem az aszfaltolvasztó kánikulába.

Szombaton, szeptember 26-án nyitja meg
a színiigazgató a téli színházat. Ugyálszik *Erdélyi*
Miklós színiigazgató jól előkészült a téli sze-
zonra, mert már az első hónapra hat új dara-
bot tűzött ki.

A páholybérlettel sok baja volt a szin-
igazgatónak. A színház kicsi, elpuskázott, ezt
látjuk az építés óta. Most is negyven páholy-
bérlet kellett utasítania, ami tekintélyes ösz-
széget tesz a színiigazgató budgetjében.

Most azon tanakodnak, hogy a jövőre mi-
ként lehetne úgy átalakítani a színházat, hogy
több páholy legyen.

A színiigazgató tegnap délután ülést
tartott, amelyről a következőket írjuk:

Dr *Hoványi Géza* elnöklete alatt jelen
voltak: *Rimlér Károly*, *Mezey Mihály*, *Harmathy*
Károly, *Gerő Ármán*, dr *Kurländer Ede*, dr
Adorján Emil, *Erdélyi Miklós* színiigazgató és
Juricskay Barna jegyző.

Elnök betérjesztette a színiigazgató ké-
relmét, hogy tekintettel a hidegebb időkre,
az előadásokat szeptember 26-án a Szigligeti-
színházban megkezdhesse. A szerződés szerint
a kérelem teljesítésének meg van a lehe-
tősége.

A színiigazgató bizottság a maga részéről nem
ellenzi, hogy szeptember 26-án a színiigazgató
a Szigligeti-színházban megkezdhesse az elő-
adásokat.

Ezután az október havi, illetve a szeptem-
ber hó 16 tól október 31 ig kitűzött darabok
műsorát mutatta be az elnök. Szeptember
26-tól október 1-ig bérletszünetben tartatnak
előadások s a bérlet október hó 1-én kezdődik.
A kitűzött darabok a következők:

Tatárjárás (uj), A biboros (uj), A mokus
(uj, *Lipthay Károly* darabja), Bánkban, Dollár
királynő (uj betanulással), Gyermek (uj), Tani-
tónő, A kék egér (uj vigjáték), Varázs keringő,
Király fogás, A jó parthie (Magyarországon itt
először.)

A műsort elfogadták.

Dr *Kurländer Ede* a páholybérletek ügyé-
ben szólalt fel. A szerződés szerint két páholyt
nem lehet bérletbe kiadni, hogy esetleges ven-
dégek részére rendelkezésre álljon. Eddig ezt
nem tartották meg. Most is kiadták az egyik
páholyt. A páholybérletéről törzskönyvet vezet-
senek.

Elnök felvilágosítással szolgált, hogy az
egyik páholy bérbeadásába a színiigazgató bizottság
hallgatólag már beleegyezett. A bérletéről törz-
skönyvet vezet tek eddig is. A jelentkezők nyil-
vántartása nehéz.

Erdélyi színiigazgató bejelentette, hogy
az emeleti 5. számú páholyt nem adta ki bér-
letbe.

Dr *Adorján Emil* demokratikus elvekből
kiindulva azt tartaná helyesnek, hogy a páholy
bérleteknél a váltakozó rendszert hozná be.
Aki egyik évben bérlet volt, a következő évben
ne lehessen az. Így mások is bérlethez jut-
nának.

Dr *Kurländer Ede* lehetetlennek tartja a
váltakozó rendszert, mert ez megbuktatná az
igazgatót.

Végül még apróbb jelentéseket terjesztett
elő az elnök s az ülés véget ért.

Vasárnapi bérletek. A színházi irodá-
nak még mindig a bérletek kiadása adja leg-
több dolgot. Szépen fellendült az utóbbi na-
pokban a kereslet a vasárnapi kisbérlet terén
is. Ez egészen természetes is, hiszen a vasár-
napi előadásoknak premier jellege van s így a
kisbérlet publikuma csaknem minden alkalom-
mal újabb és újabb színház események élvezet-
éhez jut.

Szinlapbérlet. *Erdélyi Miklós* színiigaz-
gató az egész időnyre 4 kor. 20 filléért bo-
csájtja a napi színlapot a publikum rendelkezé-
zésére. Akik a színlapbérletben részt akarnak
venni, jelentkezzenek a színházi irodában.

IRODALOM.

Az Egyházi Közlöny (szerkeszti *Ge-
rely József*) most megjelent számának tartalma
a következők:

Vezércikk: Az aranymisézés pápa. — A
VIII. katolikus nagygyűlés. — Egyetemes egy-
ház: A franciák nemzeti zárandoklata. — A
londoni eucharisztikus kongresszus. — Az
orosz főpapság jövedelme. — A rumburgi né-
met-cseh katolikus nagygyűlés. — Irodalom:
Könyvajánlások. — A hét világirodalmából. —

Személyi hírek és apróságok. (Papi jubileumok,
— A Horváth-féle alapítvány. — Egy nagy
amerikai újságról. — Mennyi a váltópénz?) —
Memento. — Szerkesztői üzenetek. — Hirde-
tések. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Buda-
pest, VIII., Esterházy-utca 15.

TÁVIRATOK.

Gróf Tisza István a katolikus mozgalmak ellen.

Pápa, szeptember 22. Tisza István
gróf a Pápan tartott protestáns ülésen
felszólalt s katolikusok szervezkedéséről
beszélt. Beszédében a következőket mondta:
Bármerre tekintünk konstatálnunk kell,
hogy az ultramontán klerikális eszmék,
melyek ugylátszólag, hogy kialakuló félben
vannak, most ismét feltámadtak és szer-
vezkednek. Hiba volna tőlünk helyt nem
állani és állást nem foglalni a klerikális
mozgalmakkal szemben, hogy diadalra
juttassuk a protestáns lobogót.

A gróf eme kirohanása megmagyaráz-
hatatlan, úgy látszik, hogy ő is Zsilinszky
nyomdokain halad s háborút akar ma,
amikor oly teljes a béke, mert csak a
katolikusok mozgalmát senki sem te-
kintheti fenyegető harci mozgalomnak.
Az önmagukban a saját védelmükre tör-
ténik és nem más telekezetek elnyo-
mására.

A máramarosi kolera.

Máramarossziget, szept. 22. Ma
boncolták fel azt az embert, aki állítólag
kolerában halt meg. A boncolás során
az orvosok idült vérhas betegséget álla-
pítottak meg.

A pestises hajó.

Trieszt, szeptember 22. Az Erzher-
zog Franz Ferdinand gőzös fertőtlenítése
után a hajó raktárhelyiségében 150 dög-
lött patkányt találtak. Az egészségügyi
közösek konstataáltak, hogy a patkányok
megfulladás következtében pusztultak el.
A patkányok hulláit bakteriológiai vizs-
gálatnak fogják alávetni annak a meg-
állapítása végett, hogy megvoltak-e fer-
tőzve pestisbacilusokkal. A másik pestis-
beteg matróz állapota tegnap este rossz-
szababba fordult.

Újabb rekord a repülés terén.

Le Maus, szept. 22. Wilburn Wright
ma felszállott repülőgéppel és egy óra
harmincegy perc és huszonöt másod-
percig maradt a levegőben. Ezen idő
alatt hatvanhat kilométert és hatszáz
métert tett meg. Ezzel Wright az eddigi
összes rekordokat tulszárnyalta.

IPARÜGYEK.

**Utazási ösztöndíj iparos-segéd ré-
szére.** A kereskedelemügyi m. kir. Miniszter
urnak 15519—1906 s illetve 50820. VI. c. 1909.
sz. leirata folytán, van szerencsénk az érdeke-
tek tudomására adni, hogy a szakmájukban
leendő további kiképzés céljából a nevezett
miniszter ur által alapított 600 (hatszáz) kor.
utazási ösztöndíjak egyikére az 1908. évben ka-

marai kerületünkben törekvő iparos segéd munkások pályázhatnak. Felkérjük tehát mindazon iparos segéd munkásokat, kik a fentemlített ösztöndíjban részesülni óhajtának, hogy pályázati folyamodványukat legkésőbb a folyó 1908. évi október hó 10. napjáig az alulírott kereskedelmi és iparkamarához adják be. Az ezen határidőn túl beadott kérvények figyelembe vehetők nem lesznek. A folyamodványban részletesen feltüntetendő és lehetőleg okmányokkal igazolandó; 1. A folyamodó lakhelye. 2. családi viszonyai. 3. Erkölcsei magaviselete. 4. Foglalkozása. 5. Előképzettsége, esetleg tanulmányai. 6. A pályázó által esetleg nyert kitüntetések, továbbá nyelvismeretei és végül ösztöndíj elnyerése esetén a külföldi tanulmányi ut irányja is megjelölendő, valamint az is, hogy a kérvényező iparossegéd katonai kötelezettségének eleget tett-e már és vajjon biztosítva van-e előre is egy megfelelő külföldi gyárban, vagy műhelyben való alkalmaztatása, esetleg valamely külföldi szakiskolába leendő felvétele. Megjegyzetjük, hogy folyamodó iparossegédnek kötelezettséget kell vállalni az iránt, hogy az ösztöndíj különbeni visszafizetésének terhe alatt vissza fog térni hazájába és külföldön szerzett ismereteit itthon fogja érvényesíteni. Azok, akik katonai kötelezettségüknek nem tettek eleget, vagy az alól felmentve nincsenek, az ösztöndíjra nem számíthatnak. A kiskorúakért atyjuk, vagy gyámjuknak kell kezességet vállalni a fenti kötelezettség betartása tekintetében. Nagyvárad, 1908. szeptember 21-én. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: *Huzella Gyula* kir. keresk. tan. elnök. Dr. *Sarkadi Lajos*, titkár.

Igazságszolgáltatás.

A bosszú áldozeta.

— Esküdtszéki tárgyalás. —

Megirtuk, hogy a szeptember havi esküdtszéki *Gavia* Tódor elleni büntönyt tárgyalja. Tegnap folytatta az esküdtszék ennek a büntörnek a tárgyalását és be is fejezte.

Dr. *Csulyok Béla* főtárgyalási elnök pontban d. e. 9 órakor nyitja meg a főtárgyalást és megállapítja a törvényszék az esküdtsekhez intézendő kérdéseket és azok szövegét.

Az elsőrendű vádlott *Szála* Juon ügyében 5 főkérdést intéz a törvényszék az esküdtsekhez, míg a másodrendű vádlott *Szála* Vaszalit ügyében 2 főkérdést.

Ezután a vádbeszédre került a sor.

Dr. *Szolnok* Jenő királyi ügyész vádbeszéde nagy készültségre és ügy ismeretre vall. Könnyen érthető nyelven magyarázza meg az esküdtseknek, hogy a vád miért indokolt. Bebizonyítja látja, hogy a vádlottak bűnösök a vádbeli cselekmény elkövetésében. Kéri az esküdtteket, hogy *igennel* feleljenek a vád kérdéseire.

Ezután dr. *Csordás* János mondta el védőbeszédét. Ő a védő nem lát a vádlottak padján bűnös embereket, csupán szerencsétleneket. Sorra megdönti az ügyész vádjait. Bebizonyítja látja, hogy a vádlottak beszámíthatlan részeg állapotban követték el a vádbeli cselekményt. Arra kéri az esküdtteket, hogy ha már fel nem mentik a vádlottakat, mondják ki, hogy erős felindulásban követték el a bűnt.

Az elnök ezután instrualta az esküdtteket és elrendelte, hogy vonuljanak vissza és hozzák meg az ítéletüket.

Az esküdttek közel háromnegyed óráig tanácskoztak és jelentették az elnöknek, hogy kész a verdikt.

Az elnök újból megnyitja a főtárgyalást és felhívja az esküdttek főnökét, hogy olvassa fel határozatukat.

Az esküdttek *Szála* Juon 7-nél több igen-nel bűnösnek mondták *sulyos testisértés* által elkövetett *emberölés* vétségében ellenben magukévá tették a védő érvelését. Kimondták azt is, hogy *erős felindulásban* követte el a vádbeli cselekményt. *Szála* Vaszalit mint bűnségdet mondták ki bűnösnek.

Miután az ügyész és a védő megtették indítványukat a büntetésre vonatkozólag a bíróság meghozta az ítéletet.

A nagyvárad kir. büntető törvényszék mint esküdtbíróóság *Szála* Juont a Btk. 307 és 306. §-aiba ütköző és 302. §. 1 pontja szerint minősülő erősfelindulásban elkövetett *sulyos testi sértés* által okozott emberölés vétségéért 3 évi börtönrre, továbbá *Szála* Vaszalit mint a Btk. 305. és 306. §. 1 bekezdésébe ütköző és Btk. 69. § 2 bekezdése szerint minősítő bűnségdet másfél évi börtönrre ítélte.

Az ügyész az ítéletben megnyugodott, míg a vádlottak és védőjük a 92. §. nem alkalmazása miatt semmisségi panaszt nyújtottak be.

NYILTÉR.

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyvárad legkellemesebb látogatott, szórakozó helye. Most nyílt meg az Európa remek herthelyisége. Kiváló egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely. Telefon. Naponta pompás cigányzene. A vendéglős saját te-mésű, kiváló borával, finom Dréher sörrrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha. A szoba árak igen mérsékelték. Az előkelően berendezett szállodát és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a közönség figyelmébe.

Bortermelők figyelmébe!

Legjobb karban levő
boros hordók

6-700 liter ürtartalommal

== eladó k. ==

Bognár és Szántó cégnél.

REGÉNYCSARNOK.

A P É N Z.

Írta: C. V.

(Folytatás.)

25.

— Nem tud ön semmi gyógyszert e kétségbeejtő helyzetben?

— Nem volna szabad, hogy tudjak, de négysszem közt s mint barátja, jóllehet mégis tudok . . .

— Az égre, szóljon! ha előmenetelem, több mint előmenetelem, ha jövő boldogságom szíven fekszik! . . .

Andor e percben Arankára gondolt, kinek kezét csak úgy remélheté elnyerni, ha pályáján felküzdheti magát.

— Mit gondol kedves öcsém, kérdé a doktor, hány ember van több: aki fizetésénél kevesebbet költ? avagy: aki fizetésénél jóval többet költ?

Goldstein itt egy percig megállapodva, folytatá:

— Az államnak e körülményt szükségképpen tekintetbe kellett vennie s mivel több az olyan, aki fizetésénél többet költ s mégis meg él, teremtette az olcsó hivatalokat. Tehát szabályul vette azt, mit mai napság, azt lehetne mondani, általános szabályul kelle tekintenie.

— Nem értem önt.

— Szóljunk tehát világosan; önnek van egy nagy hibája s ez, hogy igen jól lát s mindent meglát. Kisértse csak meg egyszer hivatalos minőségében egyre-másra szemet hunyni s meglássa, hogy fizetéséből nem csak ki fog jönni, hanem busásan még félre is tehet . . .

— Uram! kiált föl Andor mélyen sértődve.

— Ön nem mondtam, hogy sikkaszson, raboljon; én csak azt mondtam, hogy ne vegyen észre mindent s önnek arca ezért is haragra gyul? A nemes harag pirja jól illik férfi arcokon, de tanulja meg: hogy koldussá és szerencsétlenné teszi az illetőt, egész életén át! Ön el fogja veszteni állását, ez biztos s önt el fogja tiporni a sors, ez még biztosabb!

— Azt mondják legjobb az egyenes út! — kiált föl Andor, egyszerű, parasztos észjárással, romlatlan szívvél.

Goldstein, kinek semmi érzéke sem volt e sajtáságok iránt, untatva mondá:

— Menjen, menjen, csak haladjon az egyenes irányban, mozdítson meg minden követ áldott egyenes útján, majd meglátjuk minő sikerrel! . . .

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, szept. 22.

Osztrák hitelrészvény	—	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	—	748.—
Leszámitoló bank	—	—	743.75
Rimamurányi	—	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	—	692.25
Közuti vasut	—	—	552.—
Városi villamos vasut	—	—	269.—

A gabonátőzsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, szept. 22.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. szept. 22.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	—	82.75
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	—	—	93.50
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	—	—	94.50
Magyar nyerevény sorsjegy kölesön	—	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	—	—	145.—
Osztrák járadék papirban	—	—	97.25
Osztrák járadék ezüstben	—	—	99.—
Osztrák járadék aranyban	—	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	—	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	150.25
Osztrák magyar bankrészvény	—	—	1730.—
Magyar bitelbank-részvény	—	—	748.—
Osztrák hitelbank-részvény	—	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	—	689.50

A szerkesztésért felelős

Dr. **VÜSKICS GYULA.**

A NAGYSZEBENI ÁLTALÁNOS TAKARÉK-PÉNZTÁR JELZÁLOGKÖLCSÖNEI.

A Nagyszebeni Általános Takarékpénztár (Nagyszében) ad félévi tőkét és kamatokat magukban foglaló egyenlő részletekben teljesen törleszhető jelzalogkölesőket és pedig 10, 15, 18, 23, 25, 27½, 32, 35, 40, 41, 44 ½, 50 évi törlesztésre.

Kölesőnkérvényeket elfogad: BREITENSTEIN és FRIEDLANDER Teleky-utca 40. sz. ki egy-szersmind bővebb felvilágosítást is nyújt. 170

GLOBUSZ
fémtisztító
kivonat
minden mas tisztószer felülmul

Gőzmosóda vegytisztítógyár

— Nagyvárad, Gilányi-utca. —

Mos, vasal s vegyileg tisztít

Mindennemű fehérneműek mosását a legnagyobb pontossággal eszközöljük. — A vegyi tisztítónkban női és férfi-ruhák, bluzok, függönyök, szőnyegek a legzsakszerűbben lesznek elkészítve.

A ruhák el- és hazaszállítását saját

— kocsijainkkal eszközöljük. —

Vidéki és városi telefon szám 398.

10436—1908

Hirdetmény.

Nagyvárad város II. kerületi összes városrészeire s a hegyre vonatkozó — a kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott az 1908 évi III. osztályú kereseti adó lajstromok az általános jövedelmi és az országos betegápolási pótdóra való tekintettel az 1883. évi XLIV. t.-cz. 18 §-a értelmében f. évi Szepter 23—30 napjain át nyolcz napi közszemlére a II-ik kerület Ujváros és Külváros városrészekre nézve 14-ik, számú szobájába azon figyelemzetéssel tétetnek ki, miszerint az érdekelt adókötelesek, a jelzet lajstromokban terhükre előirt általános jövedelmi és országos betegápolási pótdót ott megtekinthetik s

a pótdó elleni netaláni felszólamlásukat azon adózók az 1883. évi XLIV. t.-cz. 16. §-hoz képest, kik ezen adónemmel már az előző évben is megróva voltak, a lajstrom közszemlére kitételének napját követő 15 nap alatt, azok pedig, kik ezennel a folyó évben először rovattak meg, ezen adójuknak adókönyvecskéjükbe történt bejegyzését követő 15 nap alatt — a később benyújtott felelkezés érdemi tárgyalás alá nem fogván vétetni — a kir. pénzügyigazgatósághoz írásban benyújthatják.

A városi adóhivatal.

!!! Idei akác méz !!!

NAPONTA friss tea-vaj ::

NAPONTA frissen pörkölt kávék

NAPONTA legizletesebb francia vaj

csomagozó szétküldés.

BORNYOMÓ ZSÁKOK,

ÜRMÖSÁGYHOZ szükséges anyagok. Nemkülönben tiszta és friss fűszerárak a legelőnyösebben beszerezhetők

MEZEY JÁNOS ÉS TÁRSA

fűszer és csemege üzletében Szent László-ter nagyváradai takarékpénztári épület. Telefon 249.

! Friss töltésű ásványvizek. !

Az őszi és téli áruk kiárusítása megkezdődött

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházában,

hol a legjobb minőségű őszi és téli kelmék, se-lyemblousra valók, őszi és téli felöltő modellek, szőrmegallérok, kabátok, fehérneműek, vásznak, szőnyegek, függönyök, asztalneműek stb.

végeladási árban árusítatnak ki.

Saját érdeke tehát mindenkinek, hogy ebbeli szükségletének beszerzése előtt a cég áruházát felkeresse, hol az árak rendkívüli olcsóságáról az áruk jó s á g á r ó l személyesen is meggyőződhetik.

Elsőrangú divattermeiben a legszebb angol kosztümök és francia toillettek igen jutányos árban vállaltatnak.

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-tér.

Flegman Ármín

NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR

tisztelettel értesíti a n. é. hölgyközönséget, hogy női divat- és confection-üzletét

angol és francia
ruha-vállalattal

kibővítette; mérték utáni toilleket a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig mérsékelt, szolid árban készít, továbbá, hogy a közelgő idény ujdonságai

kész női felöltőkben,
szövetekben és diszekben

dus választékban már raktáron vannak.

KÉSZIT:

Vasszerkezeteket, csigalépcsőzetet, vashidakat, üvegtetőzetet, modern
:: vasrácszatokat. ::

Géperőre berendezett vasszerkezet, épület, műlakatos, sajtoló és csavargyártó telep ::

HRAZDIL EMIL Nagyvárad, Rózsa-u. Saját-ház. —

Takarék tűzhely speciális készítője. Lakatos árukban nagy raktár. Vidéki szállításokra berendezkedve. Tanulók felvétetnek.

Vasszerkezetű víztornyokat, víztartályokat, vasablakokat. — Bádogosoknak ajánlja saját gyártmányú
:: tető-blakjait. ::

Kész gyászruhák
:: raktáron. ::

Női kosztümök és
:: blousok. ::

Wéber Testvérek

kész női és gyermek ruha áruháza Nagyváradon.
Rákóczi-ut Bémer-tér sarkán.

Nagyvárad és Biharmegye legnagyobb kész női és gyermekruha áruháza Wéber Testvérek.

NAGY VÁLASZTÉK!

Kész leányka ruhák és kabátkák, kész női pongyolák, aljak és fehérneműek olcsó bevásárlási forrás.

TELEFON 684.

Wéber Testvérek
Bémer-tér.

Megrendelések 2 nap alatt készülnek.

Méret utáni megrendelések elfogadtatnak.

